

Monumentnummer*: 513130

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status **rijksmonument**
Inschrijving register* **02 september 1999**
Kadaster deel/nr **82958/144**

Woonplaats* **Doetinchem**   *Gemeente** **Doetinchem**   *Provincie** **Gelderland**

Locatiennaam **Doetinchem**   *Locatieomschrijving*

Kadastrale gemeente* **Ambt-Doetinchem**   *Sectie** **O**   *Kadastraal object**   *Appartement aanduiding*   *Grondperceel* **1094**

Omschrijving**

Inleiding

Dit ONDERSTATION (50 kv schakelinstallatie volgens het openlucht systeem met bedieningsgebouw) maakt deel uit van het PGEM-complex aan de noordwestzijde van de Keppelseweg. Tussen 1915 en 1940 besteedde de PGEM veel aandacht aan de architectonische kwaliteit van haar gebouwen. De ontwerp opdrachten werden dan ook regelmatig verleend aan gerenommeerde architecten die veelal gevestigd waren in de Randstad zoals G. Versteeg, H.J. Fels en ir. G.L. van Straaten. Het onderstation is gebouwd naar ontwerp van de Haagse architect ir GERHARDUS LAMBERTUS VAN STRAATEN (Soerabaia 1896-?). Van Straaten heeft voor de PGEM niet veel gebouwd maar is vooral bekend geworden met de door hem ontworpen villa's en landhuizen. Het in de jaren 1936-1937 gerealiseerde onderstation aan de Keppelseweg in Doetinchem kan echter tot zijn belangrijkste werk gerekend worden.

Het gebouw is opgetrokken in de stijl van de Delftse school, wat onder meer tot uiting komt in de sobere opzet zonder overdreven details, het gebruik van baksteen en het constructieve gebruik van natuursteen en de toepassing van topgevels.

De PGEM (Provinciale Gelderse Electriciteits-Maatschappij) ging in 1994 door een fusie over in de nv NUON Energie-Onderneming voor Gelderland, Friesland en Flevoland, de huidige eigenaar van het onderstation.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

In een stuk hardsteen aan de noordwestzijde van de ingangsportiek is een monogram gehakt, waarin met enige moeite de initialen van Van Straaten "G L v S" te lezen zijn.

Ten noordwesten van het schakelgebouw bevindt zich een bijgebouw uit 1956 naar ontwerp van de architect H.J. Fels en enkele woonhuizen (Keppelseweg 133 t/m 139). Deze gebouwen dateren van na 1940 waardoor ze buiten het MSP vallen. De gebouwen zijn niet in de beschrijving meegenomen.

Omschrijving

ONDERSTATION opgetrokken op een rechthoekige plattegrond, met een aanbouw haaks op de achtergevel. Deze aanbouw is in later tijd verlengd, waarbij de lengte ervan meer dan verdubbelde. Het gebouw bestaat uit twee delen: links een hoge hijstoren en rechts een schakel- en doorvoergebouw van twee bouwlagen. Daar tussenin bevindt zich een trappenhuis met de entreepartij. Het gebouw is gemetseld met een geel-rose baksteen in Vlaams verband en voorzien van een zadeldak met de rode opnieuw verbeterde Hollandse pan. De entreepartij wordt gevormd door een vrij ruim portiek met daarin de toegang, afgesloten door twee houten deuren, die aan de onderzijde zijn voorzien van metalen platen. De deuren zijn voorzien van een mozaïekmotief. Het kozijn rust op hardstenen neuten met dito hoekblokken en de opening wordt overspannen met een tweesteens strek met hardstenen aanzetstukken.

De portiek wordt in het gevelvlak afgesloten door een tweesteens rondboog met hardstenen aanzetstukken en sluitsteen. De hoeken van de portiek zijn voorzien van een biljoen met kapel en bevatten deels hardstenen hoekblokken.

De HIJSTOREN bestaat uit één ruimte over de volle hoogte van het gebouw en met een open kapconstructie. Later is op de begane grond deze ruimte opgedeeld met een muur. De hijstoren is iets smaller dan de rest van het gebouw en in de binnenhoek aan de straatzijde is een laag gebouwtje geplaatst. De voor- en achtergevel zijn aan de zuidoostzijde voorzien van grote deuren. In vroeger tijd dienden deze om een tram toegang tot het gebouw te verlenen. Deze tram vervoerde onder meer transformatoren, die in de hijstoren van de wagons werden gehaald. De toren wordt verlicht door meerruits vensters met stalen profielen (stoeltjesprofiel), waaronder een rond venster in de linker zijgevel. Deze zijgevel is voorzien van steunberen.

Het rechter deel van het gebouw, het schakel- en doorvoergebouw, bevat twee bouwlagen, gescheiden door een kruipruimte. De bouwlagen worden verlicht door meerruits vensters met stalen profielen (stoeltjesprofiel), de kruipruimte door vierkante glazen bakstenen.

De kelder, die zich bevindt onder dit deel van het gebouw, wordt aan de achterzijde ontlicht door korte rollagen met open stootvoegen. De rollagen zijn aan de bovenzijde voorzien van enigszins uitgemetselde rode tegels.

Alle gevelopeningen worden, tenzij anders vermeld, ontlast door tweesteens strekken met hardstenen aanzetstukken. De vensters hebben hardstenen onderdorpels. De tuitgevels zijn voorzien van een hardstenen afdekking.

Het INTERIEUR van het gebouw is nog grotendeels oorspronkelijk. De hijstoren is nog helemaal intact, inclusief een nog werkende hijskraan. De open houten kap bevat drie enkelvoudige hangwerken, met daarop gordingen en dakbeschoot. De trekbalken van het hangwerk rusten op sleutelstukken, die op hun beurt rusten op uit gemetselde consoles.

Het trappenhuis is gedeeltelijk betegeld. De treden en de afdekplaten van de leuning zijn van zwart natuursteen.

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

In het rechter bouwdeel bevindt zich op de verdieping een vertrek, waarvan de wanden deels zijn betegeld. De vloer van de kruipruimte tussen begane grond en verdieping rust op balken, die op hun beurt rusten op hardstenen consoles.

De kap boven dit deel van het gebouw is niet geheel van hout, maar heeft stalen hangwerken, met daarop houten gordingen en dakbeschot.

Achter het gebouw bevindt zich de hoogspanningsaanleg.

Waardering

ONDERSTATION (50 kv schakelinstallatie volgens het openlucht systeem met bedieningsgebouw) maakt deel uit van het PGEM-complex gesitueerd aan de noordwestzijde van de Keppelseweg

- Van architectuurhistorische waarde als goed voorbeeld van een onderstation in de Delftse schoolstijl, wat onder meer tot uiting komt in de sobere opzet zonder overdreven details, het gebruik van baksteen en het constructieve gebruik van natuursteen en de toepassing van topgevels. Het gebouw behoort tot het beste werk van de architect ir G.L. van Straaten die eigenlijk vooral bekend is geworden met de door hem ontworpen villa's en landhuizen

- Van stedenbouwkundige waarde als waardevol voorbeeld van het werk van de architect Van Straaten. Het object heeft ensemblewaarde als onderdeel van de elektriciteitsvoorzieningen in Gelderland.

- Van cultuurhistorische waarde vanwege de bestemming en verschijningsvorm als onderstation welke verbonden is met de technische ontwikkeling van de elektriciteitsvoorzieningen.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Industrie

Functie

Nutsbedrijf

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument